

מְכַאֵב לְכוּחַ

”וַיֵּדֶם אֶהָרֶן”

אש קודש של התלהבות כבירה אחזה בבני ישראל, בראותם אש פלאית יורדת מן השמים ומלחכת את הקרבן שעל המזבח:

”...וַיֵּרָא כָּל הָעָם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם.” (ויקרא ט, כד)

התלהבות זו סחפה את נדב ואביהוא, שני בניו הגדולים של אהרן הכהן, אשר חדרו אל תוך הקודש פנימה ובידיהם קטורת על גחלים. האש הזו היא אש זרה שה' לא ציוה עליה. סטייה קלה מן ההוראות הקפדניות אשר ציווה ה' את משה בחנוכת המשכן, גרמה לאסון כבד שפקד את אהרן הכהן במות שני בניו. בני אהרן נשרפו באש האלוקית, ובמותם קידשו את שם ה'. כלומר, מעתה איש לא יעז להוסיף מעצמו על ההוראות המדויקות מאת ה'. מרגע זה תתגבר ותתעצם יראת אלוקים. משה רבנו מנחם את אהרן אחיו:

”...הוא אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' לְאֹמֶר בְּקִרְבֵי אֶקְדֹּשׁ וְעַל פְּנֵי כָּל הָעָם אֶכְבֵּד...” (ויקרא י, ג)

כלומר, על שגיאות קלות בקודש הקדשים גובה הקב"ה את המחיר היקר מכל מן הקרובים אליו ביותר.

איך בני אדם מתמודדים עם אסון כבד כזה, הכרוך בצער ובכאב חד כל כך? איך מתמודדים עם אבדן חיים, עם תחושה של ריקנות והרגשה של חלל המקיף מכל עבר?

בני אדם מנסים בדרך כלל ליצור באמצעות הדמיון תמונה הפוכה מן המציאות המרה, דהיינו הדחקה או אפילו הכחשה. בשלב מאוחר יותר מנסים הם להסיח את הדעת באמצעות עיסוק בדברים אחרים. לבסוף פורצים החוצה הבכי והייאוש.

כיצד הגיב אהרן הכהן, אביהם של נדב ואביהוא? תגובתו מסתכמת בשתי מילים:
 "וַיִּדְבֹר אֶהְרֹן!"
 מהי משמעות הדממה הזאת? מה התחולל בתוך תוכו של הכהן הגדול, שכל ימיו
 עסק בהשכנת שלום בין אדם לחברו?

■ הכוח הנבואי

משה רבנו מצווה מיידית על האחים, אלעזר ואיתמר, לא לעשות שום מעשה
 המבטא צער:

"...רְאִישֵׁיכֶם אֶל תִּפְרְעוּ וּבְגְדֵיכֶם לֹא תִפְרְמוּ..."

וּמִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תִצְאוּ... כִּי שִׁמֶן מִשְׁחַת ה' עֲלֵיכֶם..." (ויקרא י, 1-2)

במקום המקודש ביותר, בשעה המרוממת ביותר, בעבודה הנשגבה ביותר, אסור
 להצטער ולהראות אותות אָבל. מאידך, עם ישראל כולו יבכה את השרפה אשר
 שרף ה'.

את התוצאה המיידית מדממת אהרן רואים אנו בהתגלות נבואית:

"וַיִּדְבֹר ה' אֶל אֶהְרֹן לֵאמֹר..."

(שם, פסוק ח)

אהרן הכהן זוכה לנבואה ייחודית הנאמרת אליו בלבד ולא למשה.
 יש לזכור, כי תנאי חיוני להשראת נבואה הוא תחושת שמחה והתרוממות רוח.
 כך קובעת הגמרא במסכת שבת:

"אין שכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא
 מתוך קלות ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך דברים בטלים, אלא מתוך דבר
 שמחה של מצוה". (שבת ל:)

את היסוד הזה למדו חכמים מאלישע הנביא. כאשר בא יהורם בן אחאב מלך
 ישראל לבקש את עזרת הנביא במלחמה מול מואב, לא רצה אלישע הנביא להרים
 אליו את עיניו. הנביא היה מלא כל-כולו כעס, צער ועצבות על מסלול עבודת
 האלילים שבו בחר ללכת מלך ישראל. במצב רוח שכזה אין הנבואה שורה. לכן
 ביקש הנביא שיבוא לפניו נָגַן שירומם את רוחו, כפי שאכן כך קרה:

"וַעֲתָה קָחוּ לִי מְנַגֵּן, וְהָיָה כִּנְגֵן הַמְנַגֵּן וְתָהִי עָלָיו יָד ה'..."

(מלכים-ב, ג, טו)

זה מזכיר את אותה רוח נכאים ששרתה על יעקב אבינו בשעה שנלקח ממנו בנו האהוב, יוסף. במשך עשרים ושתיים שנה לא היה מסוגל יעקב להתרומם למצב של שמחה והשראה נבואית. רק כאשר הגיעה הידיעה המסעירה על בנו החי, היא הפיחה בו רוח חיים והזניקה אותו בבת אחת למעלתו הנבואית – הוא זכה לשמוע שוב את קול ה':

”...וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם...”

(בראשית מה, כז; מו, ב)

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֵת הַלַּיְלָה...”

בהשוואה ליעקב אבינו, מפתיעה העובדה שדווקא אהרן הכהן הצליח להתרומם למדרגה נשגבה של שמחה פנימית בעיצומו של האבל הכבד. ללא השמחה הוא לא היה מסוגל לשמוע את קול ה'.

כיצד הוא עשה זאת? מהו המפתח?

התשובה היא, היכולת להפוך את הכאב למקור כוח ועוצמה.

אנו יודעים כי דריכת קשת, דריכת רובה או דריכת קפיץ, אוצרת בקרבה אנרגיה אלסטית השואפת להשתחרר. זהו משהו הדומה לכיפוף הברכיים לפני זינוק.

הכאב הוא נסיגה לאחור, נסיגה שאפשר להפכה למעין דריכת קפיץ, היוצרת מקור כוח אדיר המוכן לזינוק קדימה. הזינוק קדימה יתפרס לצדדים בעשייה חיובית כבירה, שתהווה משהו גדול יותר מאשר רק הנצחה לנשמות אהובות. כך, אובדנם של בני אהרן עתיד להתהפך לאבן יסוד בסולם של תיקון, שיעלה את העם גבוה מאוד.

ה' מַדַּע את אהרן הכהן, כי נדב ואביהוא ייסדו במותם אוצר של יראת אלוקים טהורה, שמכוחה מבדילים בין הקודש ובין החול, בין הטמא ובין הטהור. נוכל לדמות זאת לאדם המנציח את נפש בנו אהובו בהקמת בתי כנסיות לתפילה. התוצאה היא, שבנו זוכה בעצם מותו לייסד מעלה של קרבת אלוקים למאות ואלפי בני אדם. זהו סוג של שליחות שלא היה יכול למלא כל ימי חייו.

■ יקר מזולל

בני דורו של ירמיהו הנביא מתקוממים ומבקשים לפגוע בו בשל נבואותיו ותוכחותיו הקשות והמרות. ירמיהו עומד ופורק את כאבו לפני ה':

”לָמָּה הָיָה כְּאֲבִי נֶצַח וּמִכְּתֵי אֲנוּשָׁה, מֵאַנְהָה הֲרַפְּא...”

לֹא יִשְׁבְּתִי בְּסוּד מְשַׁחֲקִים וְאֶעֱלֶז, מִפְּנֵי יָדְךָ בְּדָד יִשְׁבְּתִי כִּי זַעַם מְלֹאתָנִי.”

(ירמיהו טו, יח; יז)

זהו כאב המדבר בעד עצמו.

מצד שני מדגיש ירמיהו הנביא, שעדיין הוא מצליח להתרומם בדרגות שמחה המאפשרות לו להמשיך ולהתנבא:

”נִמְצְאוּ דְבָרַיךָ וְאִכְלָם וַיְהִי דְבָרְךָ לִי לְשִׁשׁוֹן וּלְשִׁמְחַת לִבִּי, כִּי נִקְרָא שְׁמִי עָלַי
ה' אֱ-לֹהֵי צְבָאוֹת.”

(שם, פסוק טז)

כלומר, מצד אחד, מקור שמחתו הוא הקשר ההדוק עם בורא עולם המדבר אתו. ומצד שני – תחושת הכאב הבלתי נסבלת בשל עוינות העם אליו ואל נבואותיו.

מה עונה לו ה'?

”לֵכֶן כֹּה אָמַר ה':

אִם תָּשׁוּב וְאָשִׁיבְךָ לִפְנֵי תַעֲמֹד וְאִם תּוֹצִיא יָדְךָ מִזִּזְלִל כִּפְּי תִהְיֶה,
יֵשְׁבוּ הָמָּה אֵלֶיךָ וְאֶתֶּה לֹא תָשׁוּב אֵלֵיהֶם.”

(שם, פסוק יט)

תשובת ה' היא זו:

זה תלוי בך. אם תצליח להתרומם מן הכאב ולהפוך אותו למקור של כוח וחזרה בתשובה, אני אחזיר אותך למעמדך כנביא. אם תוסיף ותצליח בשליחותך הנבואית הקשה להחזיר נשמות תועות בתשובה תמשיך לייצג אותי, ודבריך המשודרים לעם יהיו ברי תוקף כמו פי המדבר אליהם. אתה תזכה שהעם ישוב אליך, ולא תצטרך לרדת מרמתך הנבואית ולהשתוות אליהם במשתאותיהם ובמשחקיהם ולרצות אותם באשליות שווא.

במילים אחרות, קח את הכאב החד והפוך אותו למקור כוח לעשייה והשבת תועים בחזרה לה', אפילו נשמה אחת, וכך אולי תצליח לבטל את הגזירה הקשה שגזרתי על בני ישראל.

■ הפקת מתוק ממר

הרעיון הזה הוביל את רבי יהודה הנשיא, מחבר המשנה, להשקיע מאמצים גדולים באיתור בניהם של צדיקים שנפטרו, יתומים שיצאו לתרבות רעה, כדי להחזיר אותם למוטב.

הגמרא במסכת בבא מציעא מספרת, שפעם אחת הזדמן רבי – הוא רבי יהודה הנשיא, לכפרו של רבי אלעזר בנו של רבי שמעון בר יוחאי (שהיה חבר ילדות שלו). רבי התעניין בין אנשי הכפר אם רבי אלעזר השאיר אחריו זרע.

התשובה הייתה: אמנם הוא השאיר אחריו ילד, אך הוא יצא לתרבות רעה. רבי לא התיימש. הוא חיפש ומצא אותו והסמיך אותו לרבנות כפי שהוא. לאחר מכן מסרו לרבי שמעון בן איסי שילמד אותו תורה. כשגדל הילד, בא וישב בישיבתו של רבי. שמע רבי את קולו כשהוא שואל שאלה. אמר רבי לסובבים אותו: הקול הזה מזכיר לי את קולו של רבי אלעזר בן רבי שמעון בר יוחאי.

אמרו לו חכמי הישיבה: זהו בנו, שבשעתו חיפשת אותו והסמכת אותו לרבנות! ילד זה לא היה היחיד בין ילדי תלמידי החכמים אותם הציל רבי יהודה הנשיא, כמסופר שם בגמרא.

בתשובה לשאלה, מהי חשיבות השליחות המיוחדת הזו שנטל רבי על עצמו – מזכירה הגמרא את הפסוק שציטטנו לעיל:

”וְאִם תּוֹצִיא יָקָר מְזוּלָל כְּפִי תִהְיֶה”.

וכך אמר רבי יונתן:

”כל המלמד את בן חברו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה,

וכל המלמד בן עם הארץ תורה, אפילו הקב”ה גוזר גזירה (קשה), מבטלה בשבילו”.

(בבא מציעא פה.)

כלומר, הכוח להפוך מר למתוק, מדבר שממה לגן פורח, היא סגולה שאין למעלה ממנה. אם הקב”ה גוזר גזירה קשה, הרי זה רק כדי שבני אדם יעשו חשבון נפש וישבו אל הדרך הטובה והישרה.

כל מי שיש לו חלק בתהליך זה הוא שלוחו האמיתי של הקב”ה; הוא הוא הנביא שיזכה להשראת שכינה ולדו־שיח עם ה’.

שליחותו האמיתית של כל נביא בישראל היא להגיע אל נקודת הקודש שבכל אחד ואחד, להציף אותה, להעצים אותה ולבסוף להפכה לאבן הראשה.

אהרן הכהן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, הוא אשר זכה למעלה מופלאה זו בזכות היכולת שלו למצוא את נקודת הטוב בכל אדם. בזכותה הוא הצליח להפוך שונא לאוהב ולהרבות שלום בין בני אדם. פעילותו ארוכת הטווח בהפיכת מר למתוק סייעה לו בעת אסונו הכבד להפוך את הכאב למקור כוח.

